

LIISA KÄÄNTÄ

”Kannattaa x” – rakenne ja toiminto direktiivisyyden ja kannanottamisen jatkumolla opiskeluverkkokeskustelussa

1. Johdanto

Käsittelen tässä artikkelissa *kannattaa x* -rakennetta, joka havaintojeni mukaan esiintyy taajaan opiskelijoiden vertaiskeskustelussa digitaalisella keskustelufoorumilla¹. Rakenne koostuu *kannattaa*-verbistä ja A-infinitiivistä ja muodostaa verbiketjun, esimerkiksi *kannattaa lukea*. Verbi on leksikaalistunut, koska alkuperäisen merkityksen ’panna kantaan’ lisäksi se on erikoistunut merkityksessä ’maksaa vaiva’ (VISK § 166, 320; myös Laitinen 1993). Esimerkiksi Flintin (1980) ja Kangasniemen (1992) mukaan verbi tarkoittaa ’arvoa’, jolloin rakennetta käytetään tyyppillisesti silloin, kun jokin toiminta halutaan esittää hyödyllisenä, tuottoisana, arvokkaana vastaanottajan kannalta. Yhtäältä se ilmentää modaalista merkitystä, välttämättömyyttä, jonka lähteenä voi olla puhuja tahtotiloinen tai yhteisöllinen normi. Toisaalta se on muoto-opillisesti katsottuna nesessiivi-verbi, johon liittyy omanlaisiaan piirteitä, kuten genetiivi- tai nollasubjekti (*kirjoittajan / Ø kannattaa lukea*). (Mm. Laitinen 1992; ks. luku 3.) Vuorovaikutuksen tasolla rakenne voi niin ikään ilmentää erilaisia funktioita, jotka vaihtelevat sen mukaan, missä kontekstissa sitä käytetään. Modaaliset rakenteet ja erityisesti nesessiiviverbit voivat esimerkiksi toimia direktiiveinä (suosituksina, neuvoina, ohjeina), jos keskustelutilanteen osallistujat orientoituvat niihin sellaisina (esim. Hakulinen & Sorjonen 1989; Sorjonen 2001; VISK § 1645, 1668). Tässä artikkelissa tarkoitukseni on yhdistää modaalisen rakenteen analyysi keskusteluanalyttiseen vuorovaikutuksen tutkimiseen ja soveltaa yhdistelmää teknologiavälitteiseen aineistoon².

1 Haluan kiittää käsikirjoitukseni arvioijia hyvistä ja monipuolisista palautteista. Toivon, että olen pystynyt tekemään oikeutta kattavalle palautteellenne.

2 Hyödynnän vuorovaikutuslingvistiikan (mm. Couper-Kuhlen 2014) ja etnometodologisen keskusteluanalyysin (mm. Heritage 1996) käsitteitä sitoutumatta kuitenkaan kokonaisvaltaisesti näihin tutkimussuuntauksiin. Artikkelin menetelmänä on teknologiavälitteinen keskusteluanalyysi, jossa keskusteluanalyttisiä käsitteitä sovelletaan digitaaliseen viestintään (ks. Giles, Stommel, Paulus, Lester & Reed 2015).

Modaalisiin rakenteisiin ja vuorovaikutukseen on aikaisemmissa tutkimuksissa kohdistettu paljon huomiota, erityisesti institutionaalisissa konteksteissa mutta myös epävirallisissa (vertais)keskusteluissa. Näistä on tutkittu sellaisia modaalaisia rakenteita, yleensä deonttisia ilmauksia ja nesessiiviverbejä, joille on osoitettu direktiivisiä funktioita tai ylipäättään funktioita, joissa on nähtävissä selvä puhuteltavaan suuntautuminen (vrt. Couper-Kuhlen & Etelämäki 2015; Sorjonen 2001). Toisaalta monissa tutkimuksissa ei välttämättä ole keskitytty niinkään modaalisten rakenteiden ja vuorovaikutuksen yhteyteen vaan laajemmin tietyn vuorovaikutustilanteen direktiivisyyteen eli ohjaus- tai neuvontatoimintaan. Tällaisissa tutkimuksissa modaalisille rakenteille on kuitenkin voitu osoittaa erilaisia funktioita, ja niitä on kohdeltu esimerkiksi *suosituksina* vertaisten verkkokeskusteluissa (Eisenclas 2011), *neuvoina* seminaarivuorovaikutuksessa kasvokkain ja online-aineistoissa (Swan 2002; Vehviläinen 2014) ja *ohjeina* vertaiskeskustelussa (Pudlinski 2002), työpaikkavuorovaikutuksessa (Vine 2009) sekä perheen arkikeskusteluissa (Zinken & Ogiermann 2011). Lisäksi rakenteita on kohdeltu muun muassa *ehdotuksina* vertaisten graduseminaareissa (Svinhufvud 2011) ja verkkoyhteisön tukipalstalla (Kouper 2010) sekä *vihjeinä* kieliassistenttien keskustelufoorumilla (Ruble 2011)³.

Mainitunlaiset modaaliset rakenteet eivät kuitenkaan suoraviivaisesti ilmennä direktiivisiä funktioita, mikä on yhteistä sekä edellä esitellyille tutkimuksille että käsillä olevalle artikkelille. Tyypillistä onkin, että direktiivisyys tulkitaan joko lievennettynä tai hyvin implisiittisenä, jolloin funktio lähenee mielipiteen ilmaisua tai kannanottoa (vrt. Shaw, Potter & Hepburn 2015). Esimerkiksi Svinhufvudin (2011) tutkimuksessa opiskelijoiden⁴ neuvot sisältyvät useimmiten ongelmallisen kohdan ratkaisuehdotukseen, jossa niitä lievennetään erilaisin varauksin. He eivät näin pyri ohjaamaan toisen opiskelijan työskentelyä, vaan orientoituvat toisen tekstin arviointiin vähemmän direktiivisesti ja pyrkivät esimerkiksi muutosehdotuksilla säilyttämään tasaveroisemman opiskelijalta opiskelijalle -asetelman (mt.). Samankaltaista neuvojen ja ohjeiden lieventämistä ja epäsuoraa esittämistä on havainnut Kouper (2010), jonka mukaan verkkoyhteisössä osoitetaan tukea suorista ohjeista (*you should...*) epäsuoriin (*I think you need to...*), joihin liitetään omia kokemuksia vähentämään mahdollista epäkohteliaisuutta. Samoilla linjoilla ovat myös Morrow (2006) ja Ruble (2011), jotka ovat tutkineet neuvojen rakentumista verkkovuorovaikutuksessa.

Morrow'n (2006) tutkimuksessa masennuksesta kärsivät neuvovat ja tukevat toisiaan kolmenlaisilla viesteillä (ongelmankerronta-, neuvo- ja kiitosviestit). Neuvominen tapahtuu näissä viesteissä useammin argumentoinnin ja mielipiteiden esittämisen kautta kuin

3 Direktiivisiä funktioita on vaikea erottaa toisistaan. Esimerkkeinä mainituissa tutkimuksissa eron tekoa on perusteltu muun muassa sillä, kuinka suora tai epäsuora direktiivi on kontekstissaan ja vaikutetaan direktiivillä konkreettisesti tulevaan toimintaan. Seuraan tässä asiassa niitä näkemyksiä, joiden mukaan määrittelyssä keskeisellä sijalla ovat vastaanottajan osoittama merkitys ja direktiivin esiintymiskonteksti (vrt. Antaki & Kent 2012; Rouhikoski 2015).

4 Graduseminaareissa opponoinnin kohteena on yleensä vain yhden opiskelijan työ, kun taas omassa aineistossani kuka tahansa tai koko kurssin osallistujajoukko voi olla neuvonnan ja tuen kohteena.

suorilla direktiivisillä muotoiluilla kuten käskyillä. Myös Rublen (2011) työssä on nähtävissä, että verkkokeskustelussa vertaisten kesken neuvominen on hienovaraista toimintaa, joka rakentuu hyvinkin erilaisista keinoista, jotka eivät ole itsestäänselvästi direktiivisiä (ks. Locher 2006; Vanhanen 2011). Tällaista mielipiteiden ja omien kokemusten käyttöä neuvomisen funktiossa on havainnointu toisaalta verkkopedagogiikassakin. Esimerkiksi Swan (2002) on opiskelijoiden verkkokeskusteluja tutkiessaan analysoinut yhtenä interaktiivisuuden ja tukemisen merkinä henkilökohtaisia neuvoja (*personal advice*), joilla opiskelijat tarjoavat toisilleen täsmällisiä ohjeita ja vinkkejä. Swanin mukaan tällaiset keinot lisääntyvät kurssin edetessä ja edistävät keskustelijoiden vuorovaikutusta (myös Lapadat 2007).

Käsillä olevassa artikkelissa on nähtävissä edellä esiteltyjä funktioita. Keskitynkin tarkastelemaan valittua modaalista rakennetta siitä näkökulmasta, minkälainen rakenne se on asynkronisessa ja institutionaalisessa verkkokeskustelussa. Minkälaisia funktioita sille voidaan osoittaa yksittäisessä verkkovuorossa? Minkälaisia funktioita sille on tulkittavissa vuorojen välisessä toiminnassa eli millaisena toimintana vastaanottajat kohtelevat sitä omissa responsivuuoroissaan? Laajemmin kyse on siitä, kuinka modaalinen rakenne toimii osana verkkokeskustelun vuorovaikutusta. Valittu rakenne poikkeaa aikaisemmissa tutkimuksissa tarkastelluista suomenkielisistä rakenteista (kuitenkin esim. Sorjonen 2001; Rouhikoski tekeillä) mutta myös muunkielisistä, sillä rakenteelle ei ole esimerkiksi englannin kielessä suoraa ja yleisessä käytössä olevaa vastinetta ja tutkimukset ovat koskeneet pääosin toisenlaisia modaalisia ilmauksia, kuten apuverbejä tai imperatiivia (vrt. Kouper 2010 *should*; Morrow 2006 *need to, join a yoga class*). Esimerkiksi Vásquezin (2011) tutkimuksessa TripAdvisorissa tehdyistä valituksista käytetään verbiä *recommend* (suositella) tai vielä suurempaa verbiä *advice* (neuvoa), joilla valituksiin liitetään toisille matkustajille kohdistettuja ohjeita.

Aikaisempien tutkimusten perusteella modaalinen rakenne ja sitä peilaava neuvomisen ja tukemisen toiminta sijoittuvat tyypillisesti tilanteisiin, joissa on olemassa jokin ratkaisua edellyttävä ongelma, tai ne nähdään keskustelutoimintana, joka kehittyy kysymys-responssi -jaksoissa (vrt. Locher 2006; Vehviläinen 2014). Aineistoni keskusteluissa tilanne on erilainen, sillä ongelmien ratkaisun sijasta osallistujat keskustelevat kurssikirjallisuudesta ja omista kokemuksistaan sekä tiedoistaan ja osoittavat rakenteen yhdenlaiseksi keinoksi sekä edistää omia tavoitteitaan että pyrkiä vuorovaikutukseen (vrt. Swan 2002). Opiskelijat eivät myöskään käytä rakennetta kysyäkseen neuvoa, vaan sen käyttö ja siihen reagointi kehittyy ilman kartoitettavia kysymyksiä tai avunpyyntöjä (vrt. Morrow 2006). Verkkokeskustelun vuorovaikutuksen osana rakenne limittyy sellaisiin toimintajaksoihin, joissa ohjaileva kielenkäyttö on epäsuoraa, mikä luo ennemminkin vertaistukea kuin korostaa asymmetristä tilannetta ohjaajan ja ohjattavan välillä (vrt. esim. Vehviläinen 2014). Tietyn modaalisen rakenteen tutkiminen verkkokeskustelun vuorovaikutuksen kannalta tuonee siis uutta tietoa verkossa tapahtuvasta ohjailevasta kielenkäytöstä ja vertaistukemisesta ja näiden sekoittumisesta.

2. Aineisto ja menetelmä

Tutkimusaineistona on kahdenlaisia verkkokeskusteluharjoituksia suomen kielen kurssista Tieteellinen kirjoittaminen suomeksi, joka sisältyy pakollisiin kieliopintoihin Vaasan yliopistossa. Verkkokurssi on toteutettu Moodle-oppimisympäristössä, ja keskusteluharjoitukset on kerätty vuosina 2009 ja 2010 käydyistä kursseista, joissa on ollut yksi ja sama vastuopettaja (yhteensä kuusi kurssia eli kuusi ryhmää). Kumpikin keskusteluharjoitus on toteutettu jokaisessa kyseisen opettajan ryhmässä. Keskustelut ovat asynkronisia eli eriaikaisia, mikä tarkoittaa konkreettisesti sellaista vuorovaikutusta, jossa osallistujat eivät reagoi toistensa vuoroihin reaaliajassa. Asynkronisuuden ohella keskusteluharjoituksia määrittää se, että ne käydään omilla nimillä ja rajatussa, rekisteröitymistä edellyttävässä oppimisympäristössä. Osallistujilta on kysytty lupa keskusteluiden tutkimuskäyttöön, ja heihin viitataan analyysissä anonyymisti, keksityillä nimikirjaimilla.

Ensimmäisessä keskusteluharjoituksessa osallistujat keskustelivat ilman pienryhmiä tutkielman tekemiseen ja tieteelliseen kirjoittamiseen kuuluvista teemoista, kuten aiheen valinnasta, palautteen antamisesta ja argumentoinnista. Olen nimennyt nämä keskustelut tutkimuskeskusteluiksi (TK). Toisessa keskusteluharjoituksessa – popularisointikeskusteluissa (PK) – osallistujat keskustelivat neljän hengen pienryhmissä tieteen popularisoinnista opettajan antamien kysymysten avulla. Keskustelut eroavat siis toisistaan osallistujien määrässä ja tehtävänannossa, jotka tällaisissa asynkronisissa verkkokeskusteluissa vaikuttavat osaltaan keskustelun rakentumiseen ja vuorovaikutukseen. Toisaalta keskusteluja yhdistää se kurssin yleinen tavoite, että saadaan tukea oman tutkielman kirjoittamiseen. Popularisointikeskustelussa tähdätään myös oman popularisoinnin tekemiseen myöhemmin kurssin aikana. Tällaisten tavoitteiden vuoksi ohjailevan kielenkäytön esiintyminen on mahdollista keskusteluharjoituksissa. Vaikutusta on myös sillä, että harjoitukset sisältyivät kurssin arviointiin, jossa huomioitiin substanssiedon ohella myös keskusteluaktiivisuus. Aineisto koostuu 39 tutkimuskeskustelun ja 26 popularisointikeskustelun ketjusta, jossa rakenne esiintyy 163 kertaa (mukaan lukien variantit *kannattaisi(ko) x, ei kannata x*). Rakenne on tiheämmin käytössä tutkimuskeskusteluissa (125 esiintymää) kuin popularisointikeskusteluissa (38 esiintymää).

Ensimmäisessä vaiheessa rajasin analyysin perusvarianttiin *kannattaa x*, koska jos sen tarkastelun avulla on mahdollista valaista rakenteen vastaanottoa yhdenlaisessa vuorovaikutustilanteessa. Esimerkiksi konditionaalimuotoinen variantti toisi tarkasteluun mukaan sellaisia näkökulmia (esim. vaihtoehtoisuus, ehdollisuus vrt. Kauppinen 1998; VISK § 1590, 1595), joihin tämän artikkelin puitteissa ei ole mahdollista paneutua. Seuraavassa vaiheessa analysoin rakenteen merkityksiä ja funktioita yksittäisessä vuorossa⁵.

5 Tässä rakenteessa merkitykset ja funktiot limittyvät toisiinsa. Rakenteen modaalinen merkitys 'implikoitu toiminta on välttämätöntä, arvokasta, kannattavaa' muuttuu funktion tasolla muotoon 'implikoitu toiminta esitetään välttämättömänä, arvokkaana, kannattavana' (vrt. esim. Flint 1980). Kun kielenkäyttötilanteessa jokin implikoitu toiminta esitetään esimerkiksi hyödyllisenä vastaanottajan kannalta, silloin suositellaan, neuvotaan jne. (vrt. Sorjonen 2001). Näihin palataan luvussa 3.

Tällainen tarkastelu keskittyy syntaktiseen ja leksikaaliseen tasoon eli siihen, minkälaisessa lauseessa rakenne sijaitsee ja minkälaisia leksikaalisia ja kieliopillisia ominaisuuksia sille määrittänyt (esim. subjektin sija, kongruenssin ja taivutuksen olemassaolo, ks. mm. Laitinen 1992). Funktioon vaikuttavat lisäksi kontekstuaaliset tekijät, esimerkiksi rakenteen vaikutuspiirissä olevat puhujat ja puhuteltavat (mm. Helasvuo 2008).

Rakenteen vastaanottoa eli vastaanottajien reagointia olen analysoinut teknologiavälitteisen keskustelunanalyysin menetelmin. Keskustelunanalyysin käsitteistä olen hyödyntänyt erityisesti sekventiaalisuutta eli toimintojen jäsentymistä keskusteluvuorojen välillä (esim. *neuvo – responssi* eli *neuvon hyväksyminen*). Sen lisäksi olen katsonut toiminnan muotoilua reagoivassa vuorossa eli responsiivisen toiminnon rakentumista. (Esim. Heritage 1996.) Olen tässä ottanut huomioon asynkronisuuden vaikutukset vuorojen ajallisessa ja fyysisessä etäisyydessä ja vuorojen muotoilussa, sillä vuorojen välillä voi olla useitakin tunteja, yhdessä vuorossa voi tehdä useita erilaisia toimintoja ja osallistujat voivat reagoida vuoron toimintoihin hyvin eri tavoin. Esimerkiksi yhdessä vuorossa voidaan esittää kysymys, vastata siihen itse ja lopuksi esittää vielä mielipide, ja toinen osallistuja voi puolestaan vastata kysymykseen ottamatta suoraan kantaa muihin toimintoihin.

Osallistuja voi reagoida rakenteeseen itsekkin tekeillä olevan vuoronsa aikana, mutta olen tässä ensisijaisesti huomionnut sellaiset tapaukset, joissa reagointi tapahtuu seuraavissa vuoroissa ja joissa vastaanottaja reagoinnillaan osoittaa, miten hän on tulkinnut rakenteen⁶. Keskustelunanalyttisesti kyse on siitä, minkälaisena toimintona vastaanottaja kohtelee edeltävää vuoroa; tämä orientoituminen näkyy responsivuoron muotoilussa (esim. Heritage 1996). Olen analysoinut responsivuorot sen mukaan, minkälainen orientoituminen niissä esitetään: kohdistuuko orientoituminen rakenteella ilmennettyyn toimintaan vai edeltävän vuoron kokonaistoimintaan, jossa rakenne on vain yksi toiminnan osa. Orienoitumisessa hyväksytään rakenteella implikoitu toiminta (esim. välttämättömäksi tai tarkoituksenmukaiseksi vastaanottajan kannalta tai vastaanottajan toteutettavissa olevaksi teoksi), hyväksytään rakenteen avulla tehty kannanotto, tuotetaan samanmielinen toinen kannanotto tai hyväksytään edeltävän vuoron toiminta kokonaisuudessaan eikä kiinnittyädytä rakenteeseen. Näissä orientoitumisen tavoissa on jo nähtävissä, että rakenteen kohtelu vaihtelee direktiivisestä kannanottamiseen ja jopa topikaaliseen argumentoimiseen, jolloin rakenteen ilmentämä toiminta nivoutuu keskustelutopiikissa pysymiseen enemmän kuin vuorovaikutukselliseen toimintaan.

Verkkokeskustelun ollessa kyseessä vastaanottajia ei käsitetä tässä ja nyt -henkilöinä vaan yleisönä, joka todennäköisesti lukee käsillä olevan vuoron jossain vaiheessa harjoitukselle varattua ajankohtaa ja jolla on mahdollisuus – mutta ei velvollisuus – reagoida rakenteella ilmennettyyn toimintoon. Rakenne ja siihen kohdistettu responssi eivät aineistossani noudata selvää vierusparijäsennystä, koska vuorot ja toiminnot eivät

6 Vastaanottoanalyyseissä ei ole mukana sellaisia rakenteen sisältäviä vuoroja, jotka sijaitsevat verkkokeskusteluketjun ajallisessa lopussa, koska niihin ei ole voinut tulla responsivuoroja. Niiden jälkeen ei siis ole tullut vuoroja, joissa olisi voinut reagoida rakenteen ilmentämään toimintaan.

asynkronisessa verkkokeskustelussa rakennu lineaarisesti ja aidosti peräkkäisinä toimin-
toina (mm. Smithson, Sharkey, Hewis, Jones, Emmens, Ford & Owens 2011; Vanhanen
2011). Puhutun kielen tilanteissa modaalisten rakenteiden mahdollinen direktiivisyys
onkin ehkä helpompi tunnistaa, koska vastaanottaja on konkreettisemmin läsnä kuin
verkkokeskustelussa ja koska pelkän kielen lisäksi on mahdollista käyttää multimodaalisia
keinoja direktiivisyyden osoittamiseksi (mm. Rouhikoski 2015). Kuitenkin sekä puhu-
tussa että verkkovuorovaikutuksessa olennaista on, että vasta vastaanottajien reagointi
kertoo sen, millaiseksi toiminnoksi edeltävä vuoro ja tässä tapauksessa tietty rakenne on
mielletty (Heritage 1996, 236–261; Giles ym. 2015).

3. Kannattaa x – *praktisesta välttämättömyydestä kannanottoon*

Merkityksen kautta tarkasteltuna rakenne ilmentää jonkinasteista välttämättömyy-
ttä, mikä on tyypillistä nesessiivirakenteille ja deonttiselle modaalisuudelle⁷ (mm. Laiti-
nen 1992). Rakenteeseen sisältyvä välttämättömyys on aineistossani suurimmaksi osaksi
praktista välttämättömyyttä. Siinä keskeistä on implikoidun toiminnan perustuminen ar-
kipäätelyyn: teon toteutuminen on välttämätöntä ja tarkoituksenmukaista tiettyä tavoit-
tetta ajatellen. (Laitinen 1993; VISK § 1555.) Välttämättömyys ei siis ole ulkoapäin tuo-
tettua, kuten se on sellaisissa nesessiivirakenteissa, joissa velvoittajana toimivat normit tai
muut tahot (esim. Kangasniemi 1992; myös Autio 2014). Vertaa esimerkiksi seuraavia esi-
merkkejä, joista (1) voisi olla peräisin tieteellisen kirjoittamisen oppaasta ja jossa kirjoit-
tamisen konventio ikään kuin asettaisi rakenteen implikoimalle toiminnalle olosuhteet:
”se on välttämätöntä, koska konventio edellyttää niin”.

- (1) Kirjoittajan **tulee laatia** englanninkielinen tiivistelmä.
- (2) **Kannattaa varmasti miettiä**, mitä itse jaksaisi lukea aiheesta, jos ei siitä
aikaisemmin tiedä mitään. (s10 PK)

Esimerkissä 2 taas välttämättömyys ja siihen limittyvä ehdotetun toiminnan arvo ja
hyöty on nähtävissä puhujan, opiskeluverkkokeskustelun osallistujan, näkemyksenä eikä
normin tai muun yleisen ohjeen sanelemana toimintana (vrt. Larjavaara 2007, 496–498).
Popularisointikeskusteluun osallistuva opiskelija esittää rakenteen avulla, että lukemisen
määrän ja laadun miettiminen on välttämätöntä ja siten käytännöllistä, koska siitä on
vastaanottajalle hyötyä (ks. Flint 1980, 109–111) ja koska se auttaa vastaanottajaa pää-
semään mahdollisiin tavoitteisiin, tässä popularisoidun tekstin kirjoittamiseen. Tätä
praktista merkitystä kohdistetaan myös moneen suuntaan; se on yhtäläillä tulkittavissa

7 Deonttinen modaalisuus on sallimisen ja velvollisuuden aluetta, johon liittyy keskeisesti tulevai-
suuteen suuntautunut ajattelu ja ajatus toimijasta, jolla on valta sallia ja velvoittaa (Lyons 1977). Siinä
pureudutaan kielen keinoihin, joilla osoitetaan mahdollisia tekoja, jotka ovat sallittuja ja luvallisia (*Voit
kirjautua sisään*), ja välttämättömiä tekoja, jotka ovat velvoittavia (*Sinun täytyy kirjautua sisään*) (mm.
Hakulinen & Karlsson 1979, 262–265; VISK § 1554, 1591).

verkkokeskustelijan omaksi eduksi (vrt. Larjavaaran 2007, 496–498 subjektiivinen halun tai tahdon ilmaus; Kangasniemen 1992 puhujakeskeisyys) ja vastaanottajan eduksi (vrt. esim. Laitinen 1992; Matihaldi 1979).

Aineistoa tarkasteltaessa voi huomata myös monenlaiset rakenteen morfosyntaksiset mahdollisuudet. Nesessiivirakenteille ominaisia piirteitä löytyy: 1) predikaatti on yksikön 3. persoonassa eikä taivu tai kongruoi samalla tavoin kuin muut modaaliverbit, 2) siihen liittyy genetiivi- tai nollasubjekti, ja 3) täydentävä A-infinitiivi havainnollistaa elollisen tai elottoman tarkoitteen (esim. Laitinen 1992, 1993; myös Autio 2014; Flint 1980, 117–118). Aineiston muutamat genetiivisubjektitapaukset esittävät kohderyhmän heterogeenisenä ja epäspesifinä joukkona. Kohderyhmä voi siis olla rajattu, mutta rajaus ei ole yhtä eksakti kuin esimerkiksi *sinun* tai *teidän* -tapauksissa. Genetiivisubjektina voidaan käyttää tutkielman kirjoittajaan tai keskustelun osallistujaan viittaavia ilmauksia, kuten seuraavassa aineistoesimerkissäni.

- (3) MM: *Jokaisen kannattaa* kuitenkin **keksiä** oma tapa pitää ajatuksensa koossa, varsinkin alkuvaiheessa. (s10 TK)

Esimerkissä MM on käyttänyt rakennetta vuorossa, joka kuuluu tutkimuskeskusteluihin ja jonka topiikkina on alustava lukeminen ja muistiinpanot. Genetiivisubjekti *jokaisen* kohdistuu tässä tapauksessa verkkokeskustelun osallistujiin, joille gradun kirjoittaminen ja kirjoitusprosessin opetteleminen ovat ajankohtaisia. Pronominilla *jokainen* rajataan siinä mielessä kohderyhmä, että kuka tahansa tämän verkkokeskustelun ulkopuolinen ei voi olla ehdotetun toiminnan kohteena vaan ainoastaan tähän kielenkäyttötilanteeseen osallistuvat opiskelijat – huolimatta pronominin ”rajattomuudesta”. Ehdotettu toiminta esitetään myös kannattavana, koska puhuja arvioi siitä olevan hyötyä tällaisille vastaanottajille. Aineistossa on kuitenkin enemmän sellaisia rakenteen käyttöjä, joissa sillä ei ole ilmipantua subjektia eli joissa se on nollapersoonainen⁸. Vastaanottajan tulkinta jää tällöin avoimeksi ja kontekstista pääteltäväksi (VISK § 1668) kuten esimerkissä 4.

- (4) PR: [...] **Kannattaa käydä lukemassa** muutama kirjoitus ☺. Itse ainakin yllätyin, että oikeasti tajusin (ainakin suureksi osin) mistä blogissa puhuttiin! (k10 PK)

PR:n käyttämässä rakenteessa ei ole ilmipantua subjektia, mutta vuoro on tehty pienryhmien popularisointikeskustelussa, jolloin oletusyleisöksi on tarjolla vain muutama opiskelija (vrt. Laitinen 1995; tekstiviestikeskustelussa Helasvuo 2014). Helasvuo (2008) puhuukin tällaisten tapausten yhteydessä avoimesta viittaussuhteesta. Tämä taas mahdollistaa joustavan vuorottelun, joka on verkkokeskusteluissa avoimempaa kuin kasvokkaisessa keskustelussa, vaikka tekniset ominaisuudet siihen osaltaan vaikuttavat (ks. Giles ym. 2015). Esimerkissäkin kuka tahansa osallistujista voi reagoida rakenteella

⁸ VISKissä (§ 1354) kerrotaan, että Parole-korpuksen sanomalehtiteksteissä *kannattaa*-eesiintymien nollasubjektillinen versio kattaa n. 80 % tapauksista. Samanlaista suuntaa osoittaa myös Autio (2014) pro gradu -tutkielmassaan tamperelaisnuorten puhekielestä.

ilmennettyyn toimintaan eli asettua ehdotetun toiminnan kohteeksi, koska seuraavaa puhujaa ei ole yksilöity. Tämä myös korostaa rakenteen praktista tulkintaa, koska tällaisessa aineistossa toiminnan käytännöllisyyteen viittaaminen palvelee kaikkia osallistujia. Käytännöllistä hyötyä ei tarvitse kohdistaa tiettyyn vastaanottajaan, koska kaikki osallistujat jakavat saman tavoitteen: oppia akateemista kirjoittamista. Huomioitavaa on, että vuoron lopussa ja rakenteen käytön jälkeen PR osoittaa tehneensä suosittelemansa teon ja perustelee näin suosituksensa.

Subjektin merkintä ja nesessiivirakenteinen lause sanajärjestyksineen vaikuttavat yhdessä kontekstin kanssa siihen, minkälaisen merkityksen rakenne saa ja minkälaista toimintaa se kuvastaa⁹. Useimmiten on kyse monifunktioisuudesta, sillä tällainen lause voi erilaisista tekijöistä riippuen olla propositionaalinen eli kuvaileva ja esittävä tai direktiivinen eli ohjaileva. (Ks. Matihaldi 1979; Couper-Kuhlen 2014). Kyse on väitelauseen suorasta ja epäsuorasta käytöstä (Hakulinen & Karlsson 1979, 276–278). Tarkasteltu rakenne esiintyykin aineistossa yleensä väitelauseessa, mutta nesessiivisenä ilmauksena se luo sävyeroja, jolloin väitelauseen kuvailemisen funktio muuttuu. *Kannattaa x* aiheuttaa tällaisia toissijaisia funktioita aineistossani etenkin silloin, kun se esiintyy nollasubjektillisenä. Funktiot voidaan karkeasti jakaa episteemisiin ja direktiivisiin (Couper-Kuhlen & Etelämäki 2015), joista jälkimmäisiin sisältyy monenlaisia funktioita neuvoista suosituksiin (deonttisista ilmauksista ja direktiivisistä funktioista esim. VISK § 1645).

Palataan tässä kohdassa uudelleen esimerkkiin 2. Vuoro sisältyy pienryhmän popularisointikeskusteluun, jossa se sijoittuu responssivuoroksi, johon ei tule lisää responsseja. Koko vuoro on siinä mielessä direktiivinen, että siinä on muitakin neuvomiseen viittaavia ja vastaanottajaan suuntautuvia ilmaisuja kuin tarkasteltu rakenne (*on hyvä muistaa, selittäminen on turhaa*).

AF: On hyvä kuitenkin muistaa, että popularisoinnin yksi tavoite on lisätä lukijan mielenkiintoa aihetta kohtaan, joten liian pitkästi tai tarkasti termien selittäminen on turhaa. **Kannattaa varmasti miettiä**, mitä itse jaksaisi lukea aiheesta, jos siitä ei aikaisemmin tiedä mitään. (s10 PK)

Rakenne voidaan tulkita neuvoksi, koska siinä ehdotettu toiminta on esitetty vastaanottajan hyödyksi eikä puhujan, jolloin se saisi jonkin muun funktion (vrt. Kangasniemi 1992, 134; Couper-Kuhlen 2014). Lukemisen määrän ja laadun miettiminen esitetään kannattavana toimintana, joka palvelee muita verkkokeskusteluun osallistuvia, joilla on keskusteluharjoituksen jälkeen edessään popularisointitehtävä. Toiseksi vastaanottaja

9 Aineistosta on havaittavissa, että genetiivisubjektillinen rakenne on todennäköisemmin direktiivinen kuin nollasubjektirakenne (ks. Matihaldi 1979, 145–149). Toisaalta genetiivisubjektillinen *kannattaa x* menettää direktiivisyyttään silloin, kun se esiintyy moniosaisessa virkkeessä. Tätä on mahdollista selittää sillä, että moniosaisessa virkkeessä rakenne on osa suurempaa erilaisten puheaktien kokonaisuutta, jolloin sen voima ja vaikutus vastaanottajaan vähenevät (vrt. Vasquez 2011). Nollasubjektillinen rakenne taas vivahtaa direktiivisen funktion – esimerkiksi ohjeen tai kehotuksen – puolelle yleensä silloin, kun se pohjautuu normiin tai muun ulkopuolisen tahon asettamiin olosuhteisiin (mm. Kangasniemi 1992, 88–146).

voi halutessaan toteuttaa teon eli on kykenevä tekemään sen (ks. Lyon 1977, 745–746). Kolmanneksi rakenne mahdollistaa implikoidun toiminnan hyväksymisen, esimerkiksi yhteistyön ilmauksella *joo* (Sorjonen 2001), vaikka tässä tapauksessa responsssia ei tulekaan. Direktiivinen funktio näyttää toteutuvan usein tilanteissa, joissa opiskelijat lainaavat erilaisten ohjesivujen (esim. Jyväskylän kielikeskus) ja opastekstien (esim. kirjoitusoppaat) ainesta, joihin sisältyvät myös *kannattaa x* -rakenteet. Lisäksi näissä saatetaan suoraan nimetä rakenteen mukaiset ilmaukset neuvoiksi tai vinkeiksi.

Couper-Kuhlenin ja Etelämäen (2015) mukaan episteeminen funktio tarkoittaa eräänlaista kannanottoa ja asennetta implikoidun toiminnan välttämättömyyteen ja/tai haluttavuuteen (ks. myös Lyons, 1977, 823–831, 841–849). Tällaisella kannanotolla puhuja osoittaa, kuinka välttämättömänä tai haluttavana hän itse näkee rakenteella ilmentetyn toiminnan ja kohdistaa sitä enemmän itseensä kuin vastaanottajiin. Aineistossani näihin funktioihin liittyy nesessiivirakenteen ohella muutakin modaalista ainesta, kuten erilaiset asenteellisuuden ja lieventelyn ilmaukset *tietenkin, kyllä* (VISK § 1601). Esimerkissä 5 episteemistä tulkintaa edesauttaa modaalinen ilmaus *tuskin*.

- (5) JN: Kaiken kaikkiaan popularisoinnissa tulisi huomioida mikä osa tutkimuksesta on olennaista ”tavallisen kansan” kannalta. Eli jokaista teoriaa ja tutkijaa **kannattaa** popularisointiin **tunkea** vaan keskittyä kaikkein olennaisimpiin seikkoihin. (k10 PK sanaliitto)

Esimerkissä JN arvioi popularisoitavan tekstin rakentumista implikoimalla, että ei ole kovinkaan kannattavaa tunkea kaikkea mahdollista lopulliseen tekstiin. Tätä omaa arviointia korostetaan sanavalinnalla *tuskin*. Se tuo myös rakenteen implikoimaan välttämättömyyteen ja kannattavuuteen lieventelyn sävyä, mutta ei ehdotonta kieltoa (kiellosta ja rakenteesta esim. Flint 1980). Esimerkin kaltaisissa kohdissa rakenne voi toimia episteemisessä funktiossa todennäköisemmin kuin direktiivisessä myös sillä perusteella, että rakenne on osa moniosaista virkettä eikä kovinkaan itsenäinen. Tällöin funktion tulkitaan vaikuttavat tekijät monimutkaistuvat, ja yhtä selvää funktiota voi olla vaikea nähdä (vrt. esimerkki 11).

Rakenne on selvemmin episteeminen silloin, kun nollasubjektin lisänä käytetään jotain puhujan näkökulmaa korostavaa ilmaisua kuten *mielestäni* eri versioineen. Se ei ilmennä subjektia, mutta sen avulla on mahdollista korostaa puhujan arviota ja asennetta: ”Tämä on minun näkemykseni siitä, mitä kannattaa tehdä.” (Vrt. esimerkki 9a.) Lehtinen (1997, 237 alaviite, 241) osoittaa tämältyyppisille tapauksille epävarmuuteen ja varauksellisuuteen liittyviä funktioita (ks. myös Svinhufvud 2011). Kouper (2010) viittaa tällaisiin lievennettyinä direktiiveinä, joilla vertaiset voivat ilmaista tukeaan LiveJournalin tapaisessa verkkoympäristössä. Esimerkissä 6 *mielestäni* lieventää rakenteen direktiivisyyttä ja mahdollistaa episteemisen tulkinnan: JK esittää varomisen kannattavana toimintana omasta näkökulmastaan.

- (6) JK: Yleensä asiasta kuin asiasta löytyy argumentteja suuntaan ja toiseen. *Mielestäni* tutkielman teossa **kannattaa varoa**, ettei keskity liikaa vain esim. jonkun asian puolesta oleviin argumentteihin. [...] (k10 TK)

Rakenteen funktio ei siis ole direktiivinen (varoitusta) vaan episteeminen, ja varoituksesta näkyvä ilmaus toimiinkin siinä kannanottona. *Mielestäni* tuo rakenteen käyttöön ulottuvuuden, jossa selvästi madalletaan puhujan oikeuksia vaikuttaa vastaanottajien toimintaan eikä puhuja asetaudu kovinkaan auktoritäärisiksi toimintaan kehottajaksi (vrt. Svennevig & Stevanovic 2015). Rauniomaan (2007) mukaan tällaisella ilmauksella alustetaan, että nyt ollaan ottamassa kantaa, ja varaudutaan jo etukäteen mahdolliseen erimielisyyteen. Samoilla linjoilla on myös Helasvuo (2008), jonka mukaan ensimmäisen persoonan muoto nesessiivirakenteen yhteydessä korostaa toiminnan yksilöllisyyttä ja omakohtaisuutta. Toisenlaista perspektiiviä tähän tuo seuraava luku, jossa keskitytään yhden vuoron sijasta rakenteen esiintymiseen vuorojen välisessä toiminnassa.

4. Kannattaa x – *responsseja kiitoksista samanmielisiin kannanottoihin*

Edellisessä luvussa rakenteelle osoitettiin läpivalaisevaksi ominaisuudeksi tietyn toiminnan esittäminen praktisena ja hyödyllisenä (”direktiivisyys”) sekä toiminnan arvioiminen välttämättömänä tai haluttavana (”episteemisyys”). Tässä luvussa rakenteen funktion määrittelee vastaanottajan toiminta, mutta responsseissa näytetään yhä orientoituvan rakenteeseen mainitun direktiivinen–episteeminen -jaon mukaisesti. Vastaanottajan toiminnalla ilmennetään esimerkiksi sitä, hyväksytäänkö toisen esittämä ajatus tietyistä toiminnasta kannattavana ja millä tavalla hyväksyminen muotoillaan. Aineistossa reagoidaan pääosin verbaalisella hyväksymisellä, samanmielisellä kannanottamisella ja muunlaisella argumentoinnilla kuten topiikin jatkamisella. Vastaanottajien responsit osoittavat siis sen, että rakenteeseen suuntaudutaan jatkumolla, jossa liikutaan selvästä direktiivisyydestä lievempään eli kannanottamiseen ja muunlaiseen argumentointiin. Tällaiset responssit vahvistavat muissakin tutkimuksissa esitetyn näkemyksen siitä, että direktiivisyyttä pyritään todennäköisemmin lieventämään kuin ylläpitämään erilaisissa ohjailevissa kielenkäyttötilanteissa (esim. Locher 2006; Kouper 2010; Svinhufvud 2011; Shaw ym. 2015; Waring 2012).

Esimerkissä 7 responssivuorossa orientoidutaan kahdella tasolla JJ:n suositukseen hyvästä nettiosoitteesta, josta voi olla hyötyä tutkielman lähteiden hakemisessa. Ensinnäkin MJ asettuu suositukseen vastaanottajaksi kurssin opiskelijoiden joukosta viittaamalla suoraan JJ:n vuoroon ja ilmoitettuun nettiosoitteeseen. Tekemällä näin MJ osoittaa, että hyväksyy rakenteella implikoidun toiminnan – nettisivun ”tsekkaamisen” – hyödylliseksi tutkielman teon kannalta.

(7) Elektroninen tiedonhaku (k10 TK)

JJ: Erittäin hyvä tieteen ultimate sanakirja on Wolfram Alpha. Sen kautta löytää toisinaan myös hyviä lähteitä. **Kannattaa tsekata:** <http://www.wolframalpha.com/>.

MJ: Itsekin sanoisin, että elektroniset lähteet ovat joissakin tapauksissa ainoita lähteitä, kun aiheeseen liittyvissä kirjoissa tieto voi olla vanhentunutta. Olen myös käyttänyt Google Scholar-palvelua, ja sieltä löytää kyllä paljon hyviä tieteellisiä artikkeleita. Tuosta

JJ:n sanomasta Wolfram Alphasta en ole kuullutkaan, joten *kiitos vinkistä*, pitääpä etsiä sieltäkin ensi kerralla!

MJ hyväksyy rakenteella ilmennetyin toiminnan kiittämällä siitä ja nimeämällä sen vinkiksi (*kiitos vinkistä*). Responssin muotoileminen kiittämiseksi tukee tulkintaa, että MJ kohtelee rakennetta direktiivisenä eli ohjailevana toimintana, joka voidaan kuitata sanallisesti vastaanotetuksi. Direktiivinen tulkinta onkin yhteydessä siihen, millä tavoin responsiivinen toiminta voidaan muotoilla: neuvon voidaan vastata kiittämällä mutta kannanottoon ei (vrt. esim. 9). Nimeämisen jälkeen MJ orientoituu toimintoon sellaisena, jonka aikoo konkreettisesti tehdä joskus tulevaisuudessa (*pitääpä etsiä ensi kerralla*). On toisaalta huomioitava, että MJ vain *kertoo noudattavansa* vinkkiä eikä asynkronisen verkkokeskustelun ollessa kyseessä voi mistään tietää, että näin oikeasti käy. Kuitenkin tällainen vinkkien ja tulevaisuuden huomioiminen on odotuksenmukaista toimintaa verkko-opiskelussa, jossa opiskelijat jakavat tietoja ja kokemuksia toisilleen erilaisten toimintojen avulla. Toiminnot vain vaihtelevat sisältöön keskittyvistä (topiikin aloittaminen, kyseenalaistaminen) vuorovaikutuksellisempiin (sosiaalisten suhteiden ylläpitäminen, neuvominen, argumentoiminen) (vrt. esim. Swan 2002). Esimerkiksi *Morrow’n* (2006) tutkimuksessa kiitosviestit, jotka olivat vastausviestejä erilaisiin neuvoviin viesteihin, eivät sisältäneet samanlaista tulevaisuuteen orientoitumista.

Rakenteen kohtelu vinkkinä vihjaa sellaiseen orientoitumiseen, jossa vastaanottaja asettuu samalle tasolle puhujan kanssa. Kun vinkistä kiitetään tällaisessa kontekstissa vertaisten kesken, kyse on ennemminkin toiminnasta merkityksessä ”laitetaan muistiin” kuin toiminnasta merkityksessä ”tehdään kuten sanot”. On kuitenkin mahdollista nähdä tilanne siinä mielessä neuvomisenä, että toinen osallistuja tietää kokeilemisen arvoisen sivuston ja toinen taas ei. Tästä huolimatta osallistujat eivät kuitenkaan orientoitu sel-laisiin neuvojan ja neuvottavan rooleihin, joista on kyse asymmetrisemmissä institu-tionaalisissa ohjaustilanteissa vaikkapa opettajan ja opiskelijan välillä (vrt. esim. Vehviläinen 2014). Toiminnan direktiivisyys on siten lievennettyä ja lähempänä vertaisten neuvomista kuin auktoritääristä neuvomista (ks. Vanhanen 2011).

Direktiivisyys on vielä vähäisempää niissä responsseissa, joissa rakenteeseen orien-toidutaan kannanottamisella pelkän hyväksymisen sijasta. Kannanottaminen tarkoittaa tässä toimintaa, jossa osoitetaan, ollaanko samaa mieltä rakenteeseen piilotetun epistee-misen kannanoton kanssa eli arviosta, että toiminta on välttämätöntä ja/tai haluttavaa. Couper-Kuhlen ja Etelämäki (2015) puhuvat tässä yhteydessä siitä, että vastaanottajat voivat joko arvioida ehdotetun toiminnan puhujan kanssa yhteistyössä tai arvioida sen itsenäisesti, asettumalla toiminnan mahdolliseksi tekijäksi. Responsiivinen kannanotto tehdäänkin aineistossa tyypillisesti kahdella eri tavalla: Ensinnäkin samanmielinen kan-nanotto voi olla niin sanotusti epäitsenäinen, jolloin se perustellaan edeltävän vuoron tekijän tietoihin ja kokemuksiin pohjautuen. Toiseksi kannanotto voidaan tuottaa itsenäisemmin, jolloin se pohjautuu responssin tekijän omiin tietoihin ja kokemuksiin¹⁰.

10 Kiitos ohjaajalleni E. Lehtiselle huomioni kiinnittämisestä näihin kahteen erilaiseen kannanotta-misen tapaan.

Esimerkissä 8 respons sivuorossa hyväksytään rakenteella implikoitu toiminta mutta tuotetaan lisäksi samanmielisyyttä ilmentäviä kannanottoja ja arvioita. Esimerkissä EK kertoo omista lukemis- ja muistiinpanomenetelmistään ja lopettaa vuoronsa rakenteeseen *kannattaa kokeilla* eli suosittelee muita kurssilaisia kokeilemaan omaa, hyväksi havaitsemaansa menetelmää.

(8) Alustava lukeminen ja muistiinpanot (sog TK)

EK: Itse olen esimerkiksi Ebraryn sähköisistä lähteistä tehnyt omia kansioita aihealueen mukaan. Eli olen luonut kansioita, joihin olen tallettanut esilukemastani tekstistä pätkiä. [...] Minua tämä systeemi on auttanut todella paljon tärkeiden tekstinkohtien löytämisessä ja hyvien kohtien mieleen palauttamisessa sähköisistä aineistoista. Toimii varmaan aikalailla samoin kuin muistiinpanotekniikka ja muut edellä käsitellyt menetelmät. **Kannattaa kokeilla.**

PM: *Tuo kansioden tekeminen sähköisistä lähteistä vaikuttaa hyvältä tavalta.* Olen itse ajatellut tehdä sähköisistä lähteistä kansioita, nyt kun aloitan gradu materiaaliin tutustumisen. Kandityössä huomasin, että otin tekstiä, mutta lähdemerkinnät jäivät puutteelliseksi ja jouduin jälkepäin etsimään puuttuvat merkinnät, mikä oli todella vaikeaa ja työlästä. *Tuo EK:n käyttämä menetelmä varmasti helpottaa työskentelyä suuresti.*

Vastaanottajien joukosta PM reagoi ja ottaa responsissaan kantaa siihen, onko mainitun menetelmän kokeileminen välttämätöntä ja tavoiteltavaa. Ensin PM arvioi ja ottaa kantaa kansioden tekemiseen (*vaikuttaa hyvältä tavalta*) ja toiseksi arvioi menetelmän merkitystä gradutyöskentelylle (*varmasti helpottaa työskentelyä suuresti*). Kummassakin kohdassa PM tuottaa kannanoton, jolla osoittaa samanmielisyyttä EK:n arvioon kokeilemisen hyödyllisyydestä. Sanavalinta *vaikuttaa* osoittaa, että PM tukeutuu pääosin EK:n kokemukseen eikä arvioi hyvyttä pelkästään omaan kokemukseensa pohjautuen. Samanlaista tukeutumista edeltävään vuoroon ja toisen tietoihin osoittaa vuoron lopussa ilmaistu *varmasti*. Sillä ei tässä esitetä tiedon varmuusastetta, vaan sen avulla ilmennetään päättelyä, joka on vain melko varmaa ja joka on tehty toisen kokemuksesta ja toisen antamien tietojen pohjalta (vrt. Lehtinen 1997; Niemi 2013). Vuorossa on myös omista kokemuksista kertomista, mutta sillä ei rakenneta vuoron kannanottoa vaan muuta toimintaa.

Tässä on jo huomattavissa, että rakenteeseen voidaan orientoitua responsseissa sellaisella tavalla, joka ei ole selvästi direktiivinen mutta jossa on jonkinlainen jäännösdirektiivisyys: samanmielinen kannanottaminen sisältää myös ajatuksen ehdotetun toiminnan hyväksymisestä. PM kohtelee rakennetta kannanoton ohella neuvonkaltaisena ehdotuksena, jonka osoittaa vastaanottaneensa ja jonka toteuttamista kannattaa harkita – tätä tukee PM:n tulevaisuuteen suuntautunut ajatus (*olen itse ajatellut tehdä sähköisistä lähteistä kansioita*) (neuvosekvensseistä oppimistilanteissa vrt. Vehviläinen 2014; päihdeongelmaisten omaisten vertaistukipalstalla Vanhanen 2011). Toisaalta PM ei sanallisesti ja eksplisiittisesti ilmaise hyväksyntäänsä esimerkiksi kiittämällä, mikä osoittaa, että rakennetta ei ole kuitenkaan kohdeltu direktiivisenä vaan kannanottamisena, jossa voidaan olla

samaa tai eri mieltä (vrt. *minun mielestä* ja *minusta* -muotoilut kannanotoissa Rauniomaa 2007)¹¹. Samanmielinen argumentointi on puolestaan nähty tyypillisenä keskustelutoimintana verkko-opiskelussa (esim. Swan 2002), joten tällainen neuvomisen ja vertaistutumisen vuorottelu on odotuksenmukaista tässäkin aineistossa.

Opiskelijat reagoivat rakenteeseen myös sellaisilla responsseilla, joilla neuvojen hyväksymisen sijasta tuetaan toisten esittämiä käsityksiä ja arvioita. Tukeminen ilmenee samanmielisestä kannanottamisesta. Tällainen toiminta on hyvin esillä seuraavassa kaksiosaisessa (9a ja 9b) esimerkissä, jossa rakenteen ja siihen reagoinnin avulla keskustellaan litteroinnin ja tallennusvälineen valinnan yhteydestä samanmielisessä hengessä. Esimerkissä MJ esittää vuoronsa lopussa *mielestäni*-alkuisen kannanoton siitä, että huomion kiinnittäminen tallennuslaitteeseen on kannattavaa ja hyödyllistä. Myös responsseissa reagoidaan tähän kannanotona, josta voidaan olla samaa mieltä ja jota voidaan arvioida: niissä tuotetaan toisia samanmielisiä kannanottoja eikä orientoiduta rakenteella implikoituun toimintaan direktiivisenä ja konkreettisesti noudatettavana toimintana (direktiivisten rakenteiden konkreettisuudesta ja abstraktisuudesta ks. Rouhikoski 2015).

(9a) Aineiston litterointi (s09 TK)

MJ: Litterointi toi mieleeni budjetin laadinnan tai kustannusten kirjaimisen. Tässä yhteydessä se oli mulle aivan uusi termi. Oli hyvä tutustua litteroinnin tarkoitukseen, sillä se on todellakin aikaavievä vaihe tutkimusaineiston käsittelyssä. **Mielestäni** haastattelun tallennuslaitteeseen **kannattaa kiinnittää huomiota**, koska purkuvaiheessa laitteen näppäryydellä on merkitystä.

NT: *Tuo on varmasti totta, että **kannattaa harkita** hetki myös tallennuslaitetta ja sen ominaisuuksia, eli kuinka helppoa siltä on purkaa haastatteluja.*

Esimerkissä 9a NT hyväksyy MJ:n kannanoton ja tukee siinä esitettyä arviota toiminnan hyödyllisyydestä. Hän kohdistaa samanmielisyyden arvioituun hyödyllisyyteen ja esittää sen epäitsenäisesti: *varmasti totta* ei tule NT:n omista kokemuksista vaan MJ:n (vrt. esimerkki 8). Samanmielisyys korostuu, kun NT toistaa rakenteen hiukan eri muodossa¹² (*kannattaa harkita*). Responssivuorosta voidaan kuitenkin huomata, että samanmielisyys esitetään epäsuorasti (*tuo on totta*), mikä liittyy myös kannanoton epäitsenäisyyteen. Suorempi samanmielisyyden ilmaus (*Olen samaa mieltä*) tai kannanoton tekijyyys

11 Esimerkeissä 7 ja 8 rakenne esiintyy itsenäisenä lauseena, joka erottuu vuoron kokonaisrakenteesta. On mielenkiintoista havaita, kuinka samankaltainen ja samassa sijainnissa (vuoron lopussa) oleva rakenne tulee kohdeksi kahdella eri tavalla. Esimerkissä 7 rakennetta kohdellaan direktiivinä, josta kiitetään, ja esimerkissä 8 sitä kohdellaan kannanotona, johon voi yhtyä. Rakenteen asema lausetasolla ja vuoron tasolla voi näin ollen vaikuttaa rakenteen tulkintaan, mutta tämä on vain suuntaa-antava oletus, johon ei ole mahdollista paneutua kunnolla tässä artikkelissa.

12 Rakenne ei tyypillisesti esiinny jälkijäsenenä (VISK § 1645, 1657), mutta aineistossani ja muissakin verkkokeskustelututkimuksissa sitä käytetään myös reagoivissa vuoroissa (esim. Tanskanen 2014, 69). Tällä voi olla tekemistä myös sen kanssa, että rakenne ei näissä ole itsestään selvästi ohjailevan kielenkäytön elementti, joka edellyttäisi vastaanottajalta tietynlaista toimintaa.

(*Mielestäni on totta...*) osoittaisi konkreettisemmin vastaanottajan omaa kokemusta ja asennetta arvioituun toimintaan. Vastuu kannanotosta olisi näin suurempi kuin nyt NT:llä tässä kohdassa (episteemisistä oikeuksista vrt. Svennevig & Stevanovic 2015).

Rakenteeseen voidaan siis reagoida samanmielisellä responsilla, joka on riippuvainen rakenteen esittäjän tiedoista ja kokemuksista. Aineistossa on kuitenkin rakenteen ja responsin jaksoja, joissa samanmielinen responsi esitetään itsenäisemmin. Couper-Kuhlenin ja Etelämäen (2015) mukaan vastaanottaja asettuu tällöin toiminnan agentiksi, jolla on oikeus ja vastuu ilmaista kantansa ehdotettuun toimintaan. Seuraavassa esimerkissä keskitytään muihin responsivuoroihin kuin NT:n vuoroon, joka käsiteltiin edellisessä esimerkissä.

(9b) Aineiston litterointi (s09 TK)

MJ: Litterointi toi mieleeni budjetin laadinnan tai kustannusten kirjaimisen. Tässä yhteydessä se oli mulle aivan uusi termi. Oli hyvä tutustua litteroinnin tarkoitukseen, sillä se on todellakin aikaavievä vaihe tutkimusaineiston käsittelyssä. **Mielestäni** haastattelun tallennuslaitteeseen **kannattaa kiinnittää huomiota**, koska purkuvaiheessa laitteen näppäryydellä on merkitystä.

NT: *Tuo on varmasti totta, että **kannattaa harkita** hetki myös tallennuslaitetta ja sen ominaisuuksia, eli kuinka helppoa siltä on purkaa haastatteluja.*

NS: *Olen samaa mieltä edellä kirjoittaneiden kanssa siitä, että tallennuslaitteen valinta ei ole yhdentekevää. Erääseen kurssiin piti haastatella jotakin henkilöä ja lainasin perinteistä kasettinauhuria tätä varten. Oli todella aikaanvievää kelailla nauhaa eteen ja taaksepäin.*

[kaksi vuoroa välissä]

EK: Yhdessä ryhmätyössä käytettiin kerran NT:n ja muutaman muun kanssa videokameraa, kun ei muuta tallennuslaitetta ollut käytössä. Ne haastattelut jäivät videokamera-aineiston osalta kokonaan litteroimatta J.

PM: *Tuohon tallennuslaitteen valintaan pitää kiinnittää huomiota. Itse olen tehnyt yhden haastattelutyön äänittämällä puhelimen muistiin ja voin sanoa, että se oli viimeinen kerta kun käytin puhelinta haastattelun tallentamiseen. Haastattelun purkaminen on muutenkin vaikeaa murteen ja puhutavan vuoksi.*

MJ:n ehdotusta myötäilevät myös muut kuin NT ja osoittavat samanmielisyyttä ehdotusta ja sen välttämättömyyttä kohtaan. Mutta toisin kuin NT:llä NS:n responsi on tuotettu itsenäisesti. NS:n samanmielinen kannanotto on eksplisiittinen (*olen samaa mieltä*) ja pohjaa hänen omiin kokemuksiinsa tallennuslaitteen merkityksestä (*oli aikaanvievää kelailla [kasettinauhurin] nauhaa eteen ja taaksepäin*). NS pystyy siis arvioimaan ehdotetun toiminnan välttämättömyyttä ja järkevyyttä itsenäisesti, eikä toimi MJ:n kokemuksen

varassa. Hänen ei tarvitse käyttää lievennyksiä tai päättelyä kuvastavia sanavalintoja (vrt. esimerkki 8). On kuitenkin mielenkiintoista, että hän sisällyttää samanmieliseen responssiin MJ:n lisäksi NT:nkin. Toisten käsityksiä ja kannanottoja myötäilevä tuki koskee siis muitakin kuin ehdotuksen esittäjää.

Omanlaisensa responssin tekee myös PM, jonka vuoro on tämän jakson lopussa. PM ottaa kantaa huomion kiinnittämisen tarkoituksenmukaisuuteen ilmaisemalla samanmielisyytensä toisenlaisella nesessiivirakenteella (*tallennuslaitteen valintaan pitää kiinnittää huomiota*). Pitää x on lähes identtinen joskin vahvempi rakenne (ks. Kangasniemi 1992, 110–112; myös Laitinen 1992). Tältä pohjalta PM:n responssi on hyvin itsenäinen: toiminnan välttämättömyys esitetään ehdottomana, sitä ei lievennetä mielipiteeksi ja se pohjautuu omaan kokemukseen.

Kun responssivuorossa tuotetaan samanmielinen ja itsenäinen kannanotto suhteessa rakenteella tehtyyn kannanottoon, sillä samanaikaisesti vähennetään tilanteen mahdollista direktiivisyyttä. Osoittamalla oman tietämyksensä asiasta sekä NS että PM muokkaavat direktiivinomaisesta toiminnasta kuvailevampaa argumentointia. Puhujanhan on vaikeaa ohjailta ja neuvoa vastaanottajaa, jos vastaanottaja tietää aiheesta riittävästi tai jopa enemmän kuin puhuja (ks. esim. Antaki & Kent 2012; myös Couper-Kuhlen 2014).

Orientoituminen direktiivisyyteen vähenee ylipäätään niissä aineistoni tapauksissa, joissa osallistujat näyttävät orientoituvan vuoroissa tapahtuvaan laajempaan toimintaan eikä niinkään yksittäisiin toimintoihin. Tämä on tosin asynkroniselle verkkokeskustelulle ominainen piirre. Esimerkiksi Kouperin (2010) tulokset LiveJournalissa tapahtuvasta vertaistukemisesta osoittavat, että yhdessä verkkovuorossa voi rakentua monipuolinen ja toistava toiminta, jonka seasta yksittäinen neuvo tai avunpyyntö saattaa jäädä huomamatta. Tällainen suuntaus on havaittavissa myös tässä aineistossa, erityisesti responsseissa, jotka kohdistuvat moniosaisissa virkkeissä ja sivulauseissa esiintyviin *kannattaa x* -rakenteisiin.

Joissakin responssivuoroissa orientoidutaan rakenteeseen käytännössä vain yhtenä argumentoivana keskustelutoimintana eikä direktiivisenä toimintana, johon tarvitsisi reagoida erikseen. Esimerkissä 10 rakenne on integroitu laajempaan, erityisesti kannanottamiseen vuoron alussa, ja samanmielinen responssikin suunnataan tähän toimintaan. TJ esittää rakenteen myötä mielipiteenomaisen ehdotuksen koskien haastattelu- ja kyselylomakkeita; näin hän argumentoi direktiivisestä toiminnasta hienovaraisemman tuen muodon.

(10) Aineisto ja raportointi (k10 TK)

- TJ: Mielestäni kuusiasteikkoineen vastauslomake on turhan tarkka. Vastaukset *jokseenkin samaa mieltä* ja *jokseenkin eri mieltä* **kannattaa mielestäni jättää pois** ja pitää asteikossa vain neljä muuttujaa. Kyselyissä tärkeää on kysyä oikeita kysymyksiä ja käyttää sopivasti avoimia kysymyksiä. Kyselylomakkeen tulisi myös olla selkeä ja houkuttelevan näköinen. (Hirsjärvi, Sajavaara & Remes 2001: 192–199.) Itse en yleensä vastaa kyselyihin jotka ovat liian pitkiä. [...]

MRK: Olen samaa mieltä monen muun kanssa siitä, että liian pitkä kyselylomake jättää usein vastausprosentin liian alhaiseksi. En myöskään jaksa vastata pitkiin kyselyihin tai jos vastaan, niin loppuvaiheessa kysymyksiin ei enää jaksa keskittyä ja vastaustarkkuus kärsii. Kysymysten tulisi olla lyhyitä ja ytimekkäitä, jotta vastaaja jaksaa keskittyä vastaamiseen koko kyselyn ajan. *Olen samaa mieltä TJ:n kanssa siitä, että kuusiasteikkoinen vastauslomake on usein turhan tarkka, itse en ainakaan osaa aina tehdä eroa asteikkojen välillä.*

Vastaanottajista MRK orientoituu TJ:n toimintaan, vaikka osoittaa vuoron alussa samanmielisyyttä muihinkin vuoroihin. Vuoron lopun samanmielisyydellä MRK arvioi asteikkojen poisjättämisen järkevyyttä. Hän tuottaa selvää samanmielisyyttä (*olen samaa mieltä*) osoittavan kannanoton, joskin kohdistamalla samanmielisyyden suoremmin asteikkojen liialliseen tarkkuuteen kuin tiettyjen asteikkojen poisjättämiseen. Tällainen responsсивuoron muotoilu kertoo sen, että rakenteeseen ei ole orientoiduttu yksittäisenä toimintana vaan osana koko vuoron toimintaa. MRK jatkaa tukemista korostaen hienovaraisesti omaa ”heikkouttaan” asteikon suhteen (*itse en osaa tehdä eroa*). Tällä hän myös osoittaa, että responsсивuoro kannanottoineen ei pohjautu TJ:n sanomaan vaan hänen omiin kokemuksiinsa vastauslomakkeista.

Esimerkki 10 paljastaa hyvin sen, että tällaisessa verkkokeskustelussa kannanottaminen ja samanmielisyyden osoittaminen kytkeytyvät myös osallistujien episteemisiin asetelmiin: kenellä on tietoa kannanoton kohteesta, minkälaista tietoa, mistä tieto on peräisin ja millaiseksi oletetaan muiden tiedot. Niemi (2013) käyttää tässä yhteydessä nimitystä dialoginen episteemisyyden, jossa korostuu episteemisyyden vuorovaikutuksellinen luonne eikä perinteinen modaalilogiikkaan perustuva ajatus episteemisten lausumien todennäköisyydestä tai varmuudesta. Omaa kokemusta korostavat samanmieliset responssit kertovat muun muassa sen, että samanmielisyydellä rakennetaan yhteistä tietoa, josta kummallakin osapuolella on kokemusta. Tällainen keskustelutoiminta ilmentää vertaistuen avulla rakennettua osaamista, jossa erilaiset käsitykset, pohdinnat ja kannanotot saavat vastakaikua ja jossa toisen ohjaukselle ja neuvomiselle jää vain vähän tilaa.

Ennen johtopäätöksiä haluan vielä nostaa esiin sellaisen vastaanottoon liittyvän ilmiön, joka ansaitsee tulla mainituksi tässä yhteydessä. Rakenteelle voidaan nimittäin osoittaa sellaisiakin responsseja, joissa direktiivisyys tai kannanottaminen on lähes pois suljettu vaihtoehto. Näissä responsseissa korostuu edeltäviä esimerkkejä vahvemmin se, että orientointi kohdistuu edeltävään vuoroon kokonaisuudessaan eikä rakenteella välitettyyn toimintaan. Responsсивuoron muotoilu ei myöskään tue sitä tulkintaa, että vastaanottaja olisi reagoinut nimenomaan rakenteeseen. Responssiksi tarjotaan todennäköisemmin sellaista reagoitua, jossa rakenne on tulkittu tiedon välittämiseksi tai pohdinnaksi, kuin reagoitua, jossa otettaisiin kantaa rakenteella tehtyyn arvioon tai hyväksyttäisiin rakenteella implikoitu toiminta konkreettisesti noudatettavaksi (vrt. Pudlinski 2002; Shaw ym. 2015). Toisin sanoen responsсивuorossa voidaan tukea edeltävässä vuorossa välitettyä ajatusta, mutta tukea ei rakenneta samanmielisenä kannanottona tai

ehdotuksen hyväksymisenä, kuten aikaisemmin tässä luvussa. Esimerkissä 11 voidaan havaita tällainen erilainen ja aika implisiittinenkin vertaistuen muotoilu.

(11) Esimerkkejä popularisoinnista. (k10 PK)

JN: Kaiketi voisi ajatella, että mikäli popularisoinnilla on tarkoitus tehdä tieteellistä tutkimusta kansantajuisemmaksi, **kannattaa** popularisoituja artikkeleita **julkaista** niissä medioissa, joita se ”tavallinen kansa” käyttää. Eli aikakauslehdet ja muut suosittu foorumit.

AP: Voi mennä metsäänkin, mutta äärimmäinen esimerkki popularisoinnista voisi mielestäni olla tv-dokumentti. Erityisesti luontodokumentit selvittävät juurta jaksaen miten tietty asia luonnossa toimii. Tai vastaavasti historiasta kertovat dokkarit.

JN:n vuorossa rakenne esiintyy keskellä monipuolista toimintaa (mielipiteen ilmaiseminen, perusteleminen, havainnollistaminen). Toiminta muistuttaakin Svinhufvudin (2011) havaintoa opponentin ehdottavasta kommentista, jossa on nähtävissä ajatusprosessin keskeneräisyys (*mulle tuli mieleen ~ kaiketi voisi ajatella*). AP:n responssi kyllä kytkeytyy JN:n vuoron sanomaan, mutta toimintojen tasolla kyse ei ole ehdotuksesta ja hyväksymisestä vaan pohtivasta kommentista ja siihen lisätystä esimerkistä. AP ei orientoidu millään tavalla itse rakenteeseen ja siihen limittyvään toimintaan, koska responsisivuorossa ei hyväksytä tai arvioida julkaisemisen kannattavuutta. AP siis tukee JN:n vuorossa ilmenettyä toimintaa jatkamalla samaa topiikkaa (vrt. Fahy 2003). Toiminta voidaan nähdä myös passiivisena vastarintana, joka neuvon liittyvissä sekvensseissä tarkoittaa keskustelun jatkumisesta huolehtivia responsseja eikä neuvon vastaanottoa (ks. Vehviläinen 2014). Vastarinta ei nähdäkseni ole kuitenkaan sopiva sanavalinta kuvaamaan asynkronisessa opiskelukeskustelussa tuotettua responssia, sillä opiskelijan ei näissä keskusteluissa tarvitse asennoitua toisen opiskelijan sanomisiin altavastaajan asemasta. Vastarinnan sijaan voitaneen puhua esimerkiksi suhteellisen itsenäisesti tuotetusta omasta kontribuutiosta, jolla osoitetaan osaamisen laajuutta ja syvyyttä.

5. Lopuksi

Olen tässä artikkelissa tarkastellut *kannattaa x* -rakenteen käyttöä ja vastaanottoa institutionaalisissa, asynkronisissa verkkokeskusteluissa. Lähtökohtana oli ajatus siitä, että todennäköisesti rakennetta käytetään jonkinlaiseen ohjaukseen ja neuvontaan, joskin samantasoisten keskustelijoiden eli vertaisten kesken. Opiskelijoiden keskinäinen verkkokeskustelu eroaa aineistona tässä mielessä esimerkiksi muista opiskelu- ja oppimiskonteksteihin liittyvistä tutkimuksista, joissa neuvoja ja ohjeita antavat tyypillisesti ammattilaiset ja asiantuntijat (esim. Vehviläinen 2014). Tulokset osoittavat, että rakennetta käytetään toisenlaisissa tehtävissä kuin suorassa ohjailemisessa. Yksittäisessä verkkovuorossa rakenteen avulla nostetaan joitakin toimintoja erityisen kannattaviksi ja hyödyllisiksi sekä puhujan että vastaanottajan, toisen opiskelijan, kannalta. Nämä toiminnot esitetään käytännössä välttämättöminä, eli niissä vedotaan käytännöllisyyteen: ”Kun toimit

ehdottomallani tavalla, se on hyödyllistä tavoitteitasi ajatellen.” Tämä praktisuus konkretisoituu erilaisiksi funktioiksi, jotka ulottuvat suosituksen kaltaisesta perusfunktiosta episteemisiin kannanottoihin, joissa arvioidaan implikoidun toiminnan todennäköisyyttä ja ”haluttavuutta”. *Kannattaa x* noudattelee siis samanlaisia funktioita, joita muillekin suomen modaaliverbeille on osoitettu erilaisissa keskustelukonteksteissa (ks. Couper-Kuhlen & Etelämäki 2015; Hakulinen & Sorjonen 1989; Sorjonen 2001).

Jos rakenteen funktiot ulottuivat moneen suuntaan yksittäisessä verkkovuorossa, niin myös rakenteen vastaanotto eli toiminta vuorojen välillä osoittautui monitahoiseksi ilmiöksi. Sekä rakenteen kohtelu että responsien muotoilut liikkuvat direktiivisyyden ja kannanottamisen jatkumolla, joka laajemmassa vuorovaikutustoiminnassa näkyy neuvomisen ja tukemisen vuorotteluna. Direktiivinen tulkinta on yhteydessä sellaiseen responsitoimintaan, jossa hyväksytään, suostutaan ja toteutetaan joko sanallisesti tai konkreettisesti rakenteella implikoitu toiminta (esim. Couper-Kuhlen 2014; myös mm. Morrow 2006; Sorjonen 2001). Kannanoton ja muunlaisen argumentoinnin tulkinta on puolestaan yhteydessä sellaiseen responsitoimintaan, jossa hyväksytään ja arvioidaan rakenteella välitetty kannanotto eikä sillä implikoitu konkreettinen toiminta (Couper-Kuhlen & Etelämäki 2015). Jatkumosta huolimatta responsit sijoittuvat aineistossani tyypillisemmin toiseen ääripäähän: osallistujat tuottavat todennäköisemmin samanmielisiä kannanottoja kuin kiittävät neuvoista ja suostuvat ohjailtaviksi. Tulos vahvistaa vertaistukemiseen ja verkkokeskusteluun liitettyä näkemystä, jonka mukaan keinot tuen tuottamiseen ovat tilannesidonnaisia. Esimerkiksi modaalinen rakenne voi tulla kohdeksi neuvona yhdessä keskustelujaksossa ja osana selontekoa toisessa. (Vanhanen 2011.)

Mitä edellä mainitut tulokset sitten kertovat opiskeluverkkokeskustelusta, vertaistuksesta ja tietyn modaalisen rakenteen olemassaolosta? Kun tuloksia pohditaan laajemmassa mittakaavassa, rakenteen käyttö ja vastaanotto paljastavat opiskeluverkkokeskustelulle ominaisia käytäntöjä. Tällaisena voidaan nähdä esimerkiksi direktiivisyyden häivyttäminen; rakenne ei nesessiivisyydestään huolimatta konkretisoidu toisten opiskelijoiden neuvomiseen tai ohjaamiseen vaan monipuolisempaan tukemiseen ja vuorovaikutukseen. Rakenteen ja responsien yhteistoiminta kuvastaa ylipäättään samanhenkistä argumentointia ja vertaistukemista enemmän kuin ohjailevaa toimintaa, mikä on odotuksenmukaista tällaisessa opiskeluverkkokeskustelussa vertaisten kesken (vrt. Lapadat 2007; Swan 2002). Samanlaista näkemystä ovat osoittaneet muun muassa Svinhufvud (2011) graduseminaareista ja Morrow (2006) ”auttavasta” keskustelufoorumista, jossa vertaiset keskustelevalt esimerkiksi masennuksesta. Näissäkin tutkimuksissa direktiiviset rakenteet tulivat vastaanottajien toimesta todennäköisemmin lievennetyiksi kuin suoraan hyväksytyiksi tai noudatetuiksi (myös mm. Kouper 2010; Shaw ym. 2015).

Toisaalta arkisemmissä tilanteissa on nähty samanlaisia käytäntöjä. Kouperin (2010) ja Rublen (2011) tutkimuksissa maallikot keskustelevalt keskenään verkossa ja vaihtelevat vertaistukemisessa ilmeneviä rooleja. Smithson ym. (2011) esittävätkin, että neuvominen ja tukeminen tietyllä tavalla kilpailevalt tällaisessa keskustelussa ja välillä toinen korostuu toisen kustannuksella. Aineistoni opiskelijat osoittavalnt noudattavalnta tällaista toiminnan

kaavaa, kun he toisaalta suosittelivat tiettyä toimintaa tai neuvovat muita ja toisaalta ottavat kantaa, ilmaisevat samanmielisyyttä ja tukevat kanssaopiskelijoita tällä tavoin. Edellä mainituista direktiivisistä toiminnoista (suositus, neuvo) huolimatta opiskelijat eivät tee numeroa omasta osaamisestaan tai osoita puutteita muiden osaamisessa vaan pysyttelevät tasaveroisina keskustelutilanteen osallistujina. Opiskelijat siis käyttävät rakennetta ja siihen reagoimista oman osaamisensa osoittamiseen mutta myös keskustelun vuorovaikutuksen rakentumiseen. Tällainen osaamisen ja vuorovaikutuksen yhteensovittaminen on nähtävissä yhtenä käytäntönä, jota keskustelijat yhdessä rakentavat. Esimerkiksi Vehviläisen (2014) ja Waringin (2012) huomioidut opiskelijoiden ohjaustilanteista kertovat, että opiskelijat suuntautuvat tilanteessa sekä neuvomiseen että laajemmin keskustelun ylläpitämiseen – ja joissain tapauksissa asymmetrisen keskusteluasetelmaankin (vrt. myös Svinhufvud 2011).

Rakenteen käyttö ja vastaanotto eivät opiskeluverkkokeskustelussa näytä liittyvän ongelmanratkaisuun, ohjaukseen tai keskustelun rakentamiseen kysymysten ja vastausten vuorotteluna (vrt. Locher 2006; Morrow 2006; Vehviläinen 2014). Kuitenkin aineistoni osallistajat hyödyntävät rakennetta monenlaisessa toiminnassa: keskusteluharjoituksen tavoitteiden täyttämässä, oman osaamisen osoittamisessa, keskustelutopiikkien ylläpitämässä, muiden osallistujien huomioimisessa ja yksittäisen keskusteluketjun vuorovaikutuksen rakentamisessa. Rakenne osoittautuu siis perusmerkitystään ja -funktioitaan joustavammaksi osaksi institutionaalista, asynkronista verkkokeskustelua. Se ei ole pelkkää direktiivisyyttä ja neuvomista, vaan muuntautuu opiskelijoiden kannanotoiksi, joissa arvioidaan ehdotetun toiminnan eri puolia: välttämättömyyttä, järjestyttä, ”haluttavuutta”. Rakenteen avulla näihin keskusteluihin luodaan hienovaraista ja vuorovaikutteista toimintaa, jolla voidaan esitellä omia ajatuksia ja samalla tukea toisten opiskelijoiden käsityksiä. Neuvominen ja tukeminen kyllä vuorottelevat näissä keskusteluissa, mutta toinen ei ole kuitenkaan toista vahvempi.

Lähteet

- ANTAKI, CHARLES – KENT, ALEXANDRA 2012: Telling people what to do (and, sometimes, why). Contingency, entitlement and explanation in staff requests to adults with intellectual impairments. *Journal of Pragmatics* 44, 876–889.
- AUTIO, SIINA 2014: *Nesessiivirakenteet tamperelaisnuorten puhekielessä: morfosyntaktis-semanttinen analyysi*. Pro gradu -tutkielma. Kieli-, käännös- ja kirjallisuustieteiden yksikkö. Tampereen yliopisto.
- COUPER-KUHLEN, ELIZABETH 2014: What does grammar tell us about action? *Pragmatics* 24:3, 623–647.
- COUPER-KUHLEN, ELIZABETH – ETELÄMÄKI, MARJA 2015: Nominated actions and their targeted agents in Finnish conversational directives. *Journal of Pragmatics* 78, 7–24.
- EISENCHLAS, SUSANA A. 2011: On-line interactions as a resource to raise pragmatic awareness. *Journal of Pragmatics* 43, 51–61.
- FAHY, PATRICK 2003: Indicators of support in online interaction. *International Review of Research in Open and Distance Learning* 4 (1).
- FLINT, AILI 1980: *Semantic structure in the Finnish lexicon: Verbs of possibility and sufficiency*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 360. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- GILES, DAVID – STOMMEL, WYKE – PAULUS, TRENA – LESTER, JESSICA – REED, DARREN 2015: Microana-

- lysis of online data: The methodological development of “digital CA”. *Discourse, Context & Media* 7, 45–51. <http://dx.doi.org/10.1016/j.dcm.2014.12.002>.
- HAKULINEN, AULI – KARLSSON, FRED 1979: *Nykysuomen lauseoppia*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 350. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- HAKULINEN, AULI – SORJONEN, MARJA-LEENA 1989: Modaaliverbit spontaanisissa keskustelussa. AULI HAKULINEN (toim.): *Suomalaisen keskustelun keinoja I*, 73–97. Kieli 4. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- HELASVUO, MARJA-LIISA 2008: Minä ja muut – puhujaviitteisyys ja kontekstuaalinen tulkinta. *Virittäjä* 112, 186–206.
- 2014: ”Jotta suomalaiset voisivat puhua enemmän.” Puhetilanteen osallistujat tekstiviestikeskustelussa. MARJA-LIISA HELASVUO, MARJUT JOHANSSON ja SANNA-KAISA TANSKANEN (toim.): *Kieli verkossa – näkökulmia digitaaliseen vuorovaikutukseen*, 29–49. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- HERITAGE, JOHN 1996 [1984]: *Harold Garfinkel ja etnometodologia*. [suom. Ilkka Arminen, Outi Palo-poski, Anssi Peräkylä, Sanna Vehviläinen ja Soile Veijola.] Gaudeamus, Jyväskylä.
- KANGASNIEMI, HEIKKI 1992: *Modal expressions in Finnish*. *Studia Fennica Linguistica* 2. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- KAUPPINEN, ANNELI 1998: *Puhekuviot, tilanteen ja rakenteen liitto. Tutkimus kielen omaksumisesta ja suomen konditionaalista*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 713. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- KOUPER, INNA 2010: The pragmatics of peer advice in a LiveJournal community. *Language@Internet* 7, article 1. <http://www.languageatinternet.org/articles/2010/2464> (urn:nbn:de:0009-7-24642).
- LAITINEN, LEA 1992: *Välttämättömyys ja persoona. Suomen murteiden nesessiivisten rakenteiden semantiikkaa ja kielioppia*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 569. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- 1993: Nesessiivirakenne, kieliopillistuminen ja subjektiivisuus. *Virittäjä* 97, 149–170.
- 1995: Nollapersoona. *Virittäjä* 99, 337–358.
- LAPADAT, JUDITH C. 2007: Discourse devices used to establish community, increase coherence, and negotiate agreement in an online university course. *Journal of Distance Education* 21(3), 59–92.
- LARJAVAARA, MATTI 2007: Pragmasemantiikka. *Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia* 1077. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- LEHTINEN, ESA 1997: Episteemisyyt, yksilö ja yhteisö. Eräiden modaali-ilmausten pragmatiikkaa. *Virittäjä* 101, 233–250.
- LOCHER, MIRIAM A. 2006: *Advice online: Advice giving in an American internet health forum*. John Benjamins, Philadelphia, PA.
- LYONS, JOHN 1977: *Semantics*. Volume 2. Cambridge University Press, Cambridge.
- MATIHALDI, HILKKA-LIISA 1979: *Nykysuomen modukset I. Kvalitatiivinen analyysi*. Acta Universitatis Ouluensis B. Humaniora No. 7. Philologica No 2. Oulun yliopisto.
- MORROW, PHILIP R. 2006: Telling about problems and giving advice in an internet discussion forum: Some discourse features. *Discourse Studies* 8, 531–548.
- NIEMI, JARKKO 2013: Tiedon rajat ja vuorovaikutus: Toteamukseen tai vaihtoehtokysymykseen vastaavat VOI OLLA -rakenteet. *Virittäjä* 117, 201–241.
- PUDLINSKI, CHRISTOPHER 2002: Accepting and rejecting advice as competent peers: caller dilemmas on a warm line. *Discourse Studies* 4, 481–500.
- RAUNIOMAA, MIRKA 2007: Stance markers in spoken Finnish: *Minun mielestä* and *minusta* in assessments. R. ENGLEBRETSON (toim.): *Stancetaking in Discourse*, 221–252. Pragmatics & Beyond New Series 164. John Benjamins, Amsterdam/Philadelphia.
- ROUHIKOSKI, ANU. 2015: Laita, laitaiko vai laitat? Kolmen direktiivirakenteen variaatio asiakaspalvelutilanteessa. *Virittäjä* 119, 189–222.
- (tekeillä): Zero person or second person? Variation on implicit and explicit address forms of Finnish directives. Artikkelikäsikirjoitus.
- RUBLE, RACHEAL A. 2011: The communication of advice on an online message board for language assis-

- tants in France. *Journal of Language and Social Psychology* 30(4), 396–420.
- SHAW, CHLOE – POTTER, JONATHAN – HEPBURN, ALEXA 2015: Advice-implicative actions: Using interrogatives and assessments to deliver advice in mundane conversation. *Discourse Studies* 17, 317–342.
- SMITHSON, JANET – SHARKEY, SIOBHAN – HEWIS, ELAINE – JONES, RAY – EMMENS, TOBIT – FORD TAM-SIN – OWENS, CHRISTABEL 2011: Problem presentation and responses on an online forum for young people who self-harm. *Discourse Studies* 13, 487–501.
- SORJONEN, MARJA-LEENA 2001: Lääkäriin ohjeet. MARJA-LEENA SORJONEN, ANSSI PERÄKYLÄ ja KARI ESKOLA (toim.): *Keskustelu lääkärin vastaanotolla*, 89–112. Vastapaino, Tampere.
- SVENNEVIG, JAN – STEVANOVIC, MELISA 2015: Introduction: Epistemics and deontics in conversational directives. *Journal of Pragmatics* 78, 1–6.
- SVINHUFVUD, KIMMO 2011: Varovasti edeten ja taas perääntyen. Opponentin palautevuoron rakentuminen. *Virittäjä* 115, 156–192.
- SWAN, KAREN 2002: Building learning communities in online courses: The importance of interaction. *Education, Communication & Information* 2(1), 23–49.
- TANSKANEN, SANNA-KAISA 2014: ”Eipäs nyt puhuta omia”. Metapragmaattiset kommentit opiskelijoiden keskustelupalstoilla. MARJA-LIISA HELASVUO, MARJUT JOHANSSON ja SANNA-KAISA TANSKANEN (toim.): *Kieli verkossa – näkökulmia digitaaliseen vuorovaikutukseen*, 51–74. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- VANHANEN, EMMA 2011: Vertaistuki verkkokeskustelussa – neuvottelevaa tukea ja autoritääristä auttamista. *Janus* 19(1), 36–51.
- VÁSQUEZ, CAMILLA 2011: Complaints online: The case of TripAdvisor. *Journal of Pragmatics* 43, 1707–1717.
- VEHVILÄINEN, SANNA 2014: Ongelmanratkaisua opinnäytteen äärellä – neuvot opinnäytteen ohjauksen vuorovaikutuksessa. *Prologi – Puheviestinnän vuosikirja* 2014, 9–26.
- VINE, BERNADETTE 2009: Directives at work: Exploring the contextual complexity of workplace directives. *Journal of Pragmatics* 41, 1395–1405.
- VISK = AULI HAKULINEN – MARIA VILKUNA – RIITTA KORHONEN – VESA KOIVISTO – TARJA RIITTA HEINONEN – IRJA ALHO 2004: *Iso suomen kielioppi*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki. Verkkoversio, viitattu 13.1.2015. <http://scripta.kotus.fi/visk>.
- WARING, HANSUN ZHANG 2012: The advising sequence and its preference structures in graduate peer tutoring at an American university. HOLGER LIMBERG ja MIRIAM A. LOCHER (toim.): *Advice in discourse*, 97–118. Pragmatics and Beyond New Series 221. John Benjamins, Amsterdam.
- ZINKEN, JÖRG & OGIERMANN, EVA 2011: How to Propose an Action as Objectively Necessary: The Case of Polish Trzeba x (“One Needs to x”). *Research on Language and Social Interaction* 44:3, 263–287.

LIISA KÄÄNTÄ: Kannattaa x ('be worth it to X') – modal construction on the continuum of directivity and stance-taking in online learning discussions

The article focuses on the usage and reciprocity of the modal construction *kannattaa x* ('be worth it to x') in online learning discussions. The data is analysed using an integrated approach, in which conversation analysis is combined with research on technology-mediated communication and institutional interaction in learning settings. The data was collected from the online university course Academic Writing in Finnish, during 2009 and 2010. The online course was located in the e-learning space called Moodle, and the analysis focused on two discussion forums of the course. The discussion topics dealt with different phenomena related to doing a thesis as well as academic writing and popularising science.

The analysis was twofold. First, the construction was examined through grammatical analysis, focusing on the intra-turn level and studying the construction as a lexical and syntactic structure of necessity. Secondly, the construction was analysed with focus on the inter-turn level and studying how it was used as a part of sequential organisation, for example what kinds of responses the recipients made.

The findings reveal that the construction is used not only in its basic sense, representing necessity and directivity about implied action, but also in an epistemic sense, representing a stance for the desirability or convenience about the implied action. Additionally, the recipients employ a range of actions that can be seen to form a continuum from directivity orientation to more implicit orientation. The latter means that the recipients are oriented towards the construction mainly as an assessment they could agree with. There were three kinds of responsive actions: 1) responses with acknowledgement or approval of the directive implied by the construction, 2) responses with approval and congenial assessment focusing on the epistemic function of the construction, and 3) responses with approval and topical continuity of the preceding turn, not just the action implied by the construction.

The results illustrate that online learning discussion, peer-to-peer type interaction, is more about peers supporting each other than peers applying an asymmetrical array of advice-seeking and giving.

Liisa Kääntä
liisa.kaanta@uva.fi
Vaasan yliopisto
Nykysuomi ja kääntäminen
PL 700
65101 VAASA